

DE

DELAVSKA ENOTNOST

št. 36 — leto XXXVIII

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Iz govora predsednika Tita v Havani

Orodje nikogar — razen nas samih!

Predsednik republike tovariš Tito je v torko med burnim ploskanjem vseh navzočih v havanski »Palacio de Convenciones« odprl splošno razpravo na šesti konferenci, neuvršenih na vrhu. Edini še živeči ustanovitelj gibanja neuvršenih je v svojem — po vsem svetu zelo odmevnem — govoru med drugim dejal:

»Zgolj dejstvo, da na konferenci sodelujejo predstavniki več kot sto držav, dveh tretjin človeštva, zgovorno pričča o zgodovinskih vrednotah politike neuvršenih in o uspešni poti, ki jo je gibanje prehodilo od svoje prve konference v Beogradu leta 1961. Že takrat smo imeli pred očmi, da je treba preiti, kot je zapisano v beograjski deklaraciji, od starega reda, temelječega na nadvladi, k novemu redu, ki naj bi temeljil na svobodi, enakosti in družbeni pravici.

Blokov nismo nikoli enačili ne po vrstnem redu njihovega nastanka ne po kakšnih drugih obsežjih. Od vsega začetka pa smo se dosledno izrekli proti blokovski politiki in tuji nadvladi, proti kakršnim koli oblikam politične in ekonomske nadvlade, za pravico vsake države do svobodnega, neodvisnega, in samostojnega razvoja. Nikoli nismo pri-

volili, da bi postali oroje ali rezerva komur koli, saj tega ni moč povezati z bistvom politike neuvršenih.

Sadovi našega dela so zares bogati. V minulih dveh desetletjih smo uveljavili temeljna načela in cilje neuvršenosti kot trajne vrednote: bojevali smo se za mir; bistveno prispevali k uspehu protikolonialne revolucije; uzakonili načela aktivnega in miroljubnega sožitja; uprli smo se politiki sile in tujemu vmešavanju; začeli dolgoročne akcije za uvedbo novega mednarodnega ekonomskega reda; pripomogli k uresničevanju univerzalnosti in kreptitvi OZN.

Varnosti sveta, miru in stabilnosti ni mogoče uresničiti brez korenitih sprememb v mednarodnih ekonomskih odnosih, zavoljo katerih so države v razvoju izpostavljene diskriminaciji in neenakopravnosti.

Z ogorčenjem moramo ugotoviti, da se kolonializem in rasizem na afriškem jugu ob podpori imperialističnih sil še naprej vztrajno ohranjata. Afriški narodi so lahko prepričani o naši popolni podpori njihovega upravičenemu boju. Na Bliznjem vzhodu se nadaljuje izraelska agresija in okupacija ozemlja arabskih držav. Dolga leta kra-

tita arabskemu ljudstvu Palestine, da bi uveljavilo svoje zakonite pravice. Prav palestinsko vprašanje pa je bistvo bližnjevzhodne krize. Ne da bi uredili to vprašanje, ni mogoče skleniti pravičnega miru ter doseči trajno varnost na vsem območju in tudi drugod. Ob stvarnem gledanju moramo odkrito povedati, da delne poti ne držijo k temu. Močno smo zaskrbljeni tudi zaradi zaostrovanja krize v jugovzhodni Aziji.

Zlasti se ne smemo sprijazniti z vsiljevanjem tuje volje narodom z vojaškimi posegi. To je v popolnem nasprotju z načeli ustanovne listine OZN in s politiko neuvršenosti.

Posebno skrb vzbujajo konflikti, do katerih prihaja med posameznimi neuvršenimi državami. Niti za hip ne smemo pozabiti, da vsak spopad med neuvršenimi državami na stečaj odpira vrata tujemu vmešavanju. Ti konflikti tudi otežujejo naše napore pri oblikovanju novih demokratičnih mednarodnih odnosov. To ne zadeva le neposredno prizadetih držav, temveč nas vse. Zato je dolžnost neuvršenih držav, da po ustreznih potih, z ustreznimi mehanizmi pomagajo, preden spori prerastejo v spopade.

Naše gibanje se usmerja h ključnim problemom današnjega sveta: vprašanjem miru, varnosti, razvoja in splošnega napredka.

Gibanje izraža bistvena hotenja vsega človeštva, ne pa le enega dela. Zato je njegova zgodovinska odgovornost toliko večja. To

odgovornost smo prevzeli vsi. Nikoli ne smemo pozabiti na tisto, kar nam je skupnega in kar nas združuje.

Predsednik Tito med govorom na 6. vrhu neuvršenih v Havani. (Telefoto: Tanjug)

Ob analizi rezultatov gospodarjenja v polletju

Navkreber po milnici

Boris Rugelj

Ob ocenjevanju polletnih rezultatov gospodarjenja so bili v mnogih temeljnih organizacijah združenega dela kar zadovoljni. Če bo šlo tudi v bodoče tako naprej, so pritrjevali lastnemu zadovoljstvu... Izkazalo pa se je, da je optimizem temeljil na posamičnih rezultatih in na dokaj površnem obravnavanju polletne bilance, brez globljega analiziranja vzrokov za razmere in nadaljnjih »posledic« takšnega gospodarjenja. Zadnja seja predstava CK ZKS, na kateri so obravnavali gospodarjenje v letošnjem letu, je nedvoumno potrdila, da niti trenutni gospodarski uspehi, še manj pa perspektiva gospodarstva ne vlivata optimizma. Celotisti uspehi, ki jih je gospodarstvo letos doseglo, stojte večinoma na slabih temeljih. Dohodek temelji bolj na povečevanju cen in pretirani domači konjunkturi kot na povečevanju produktivnosti, izvoz na pretiranem uvozu surovin in reprodukcijskih materialov, likvidnost delovnih organizacij na kratkoročnem sposojanju denarja v bankah, osebni dohodki spremljajo gibanje življenjskih stroškov, namesto gibanja produktivnosti in tako dalje. Precej je tudi temeljnih organizacij, ki so prosile za pomoč sklad skupnih rezerv gospodarstva SRS —

le-te pa so samo najhujši primeri izgubarjev, kajti vsi morajo najprej poiskati pomoč v svoji delovni organizaciji, v SOZD, pri krajevni družbenopolitični skupnosti, preden se zatečejo na republiški sklad skupnih rezerv.

Kljub temu pa se nam »hiša ne bo podrli na glavo«. Treba bo le — kolikokrat smo ob podobnih razmerah že ugotavljali in sklenili na najrazličnejših ravneh!? — najprej hitro in nujno ukrepati, da rešimo, kolikor se le da, trenutni gospodarski položaj, hkrati pa začeti mnogo bolj odločno začrtavati in uresničevati ukrepe, ki bodo dolgoročno »sanimirali« slovensko gospodarstvo.

Prvi korak pa bo nedvomno — če izvzamemo nekatere že sprejete in uveljavljene stabilizacijske ukrepe administrativne narave — temeljitejša analiza rezultatov gospodarjenja po devetih letošnjih mesecih. Takrat bodo rezultati gospodarjenja nedvomno mnogo jasnejši kot ob polletju pa bodo sindikalne organizacije — nosilci znane »akcije zaključni računi 78« — morale ponovno v akcijo med delavce in vodstvene strukture. Kljub temu, da »administracija« še vedno odločilno kroji pogoje gospodarjenja, namreč ni moč trditi, da v združenem delu ni ni-

kakršnih rezerv več, ki bi jih lahko »aktivirali« za izboljšanje gospodarjenja. Prav nasprotno! Prizadevanja, da bi združeno delo vendarle hitreje dobivalo »v roke« pravico določanja pogojev gospodarjenja in razporejanja dohodka so le ena izmed poti v stabilizacijo gospodarjenja. Rezerve v samem združenem delu so nemara še bolj odločilne — le da bo združenemu delu potrebna vsa pomoč tako družbenopolitičnih skupnosti kot družbenopolitičnih organizacij, da bi jih lahko kar najhitreje izkoristilo.

Gre za to, da slovensko gospodarstvo, ki je vrsto svojih prednosti pred gospodarstvi drugih republik že v dobršni meri izgubilo, le-ta ponovno pridobi. Seveda ne v stari obliki, na starih položajih, pač pa bo potrebno pridobiti nove položaje, na katerih bo prišla do veljave industrijska tradicija in nakopičeno znanje v združenem delu in zunaj njega. Čeprav je to dolgoročna sanacija — in prestrukturiranje slovenskega gospodarstva zahteva izjemne napore — se moramo tej nalogi posvetiti z vso energijo in sredstvi in to takoj. Težko je sicer zlesti nazaj, ko začnete drseti, toda treba bo — ne glede na napornost tega dejanja.

SREČANJE NAJBOLJŠIH MED NAJBOLJŠIMI. Minuli četrtek se je pričelo v Celju tridnevno republiško tekmovanje najboljših kovinarskih delavcev Slovenije. Gre za že tradicionalno srečanje slovenskih kovinarjev, ki postaja med našimi varilci, strugarji, orodjarji, brusilci, rezkarji in livarji iz leta v leto bolj priljubljeno; zato bomo o celjskem srečanju obširneje poročali v prihodnji številki našega tednika. Tekst in fotografija: Andrej Ulaga

Z Ivanom Godcem, sekretarjem sekretariata predsedstva RS ZSS, smo se pogovarjali o organiziranosti in učinkovitosti dela v zvezi sindikatov

Hotenja dobrih delavcev ustvarjajo moč politične mobilizacije

Marjan Horvat

Na novembrski konferenci Zveze sindikatov Slovenije bo govora tudi o demokratizaciji odnosov in kolektivnem vodenju v zvezi sindikatov. Gradivo za to točko dnevnega reda je že v javni razpravi, bržčas pa bo največ besedi o tem, kako uresničiti Titovo pobudo. Na septembrskih sejah organizacij in organov v teh razpravah prav gotovo ne bomo mogli tudi mimo odgovorov na vprašanje o tem, v kolikšni meri smo že uveljavili ustavno in zakonsko vlogo zveze sindikatov v našem samoupravnem življenju, na katerih področjih šepamo in ne nazadnje je jesen tudi najprimernejši čas, da spregovorimo o slabostih v organiziranosti in metodah političnega delovanja. O teh in še drugih vprašanih smo se pogovarjali z Ivanom Godcem, sekretarjem sekretariata predsedstva RS ZSS.

»O organiziranosti in metodah političnega dela je bilo v Zvezi sindikatov Slovenije mnogo govora že pred mariborskim kongresom. Lahko bi dejal, da prav zategadelj na kongresu nismo posvečali mnogo skrbi tem vprašanjem, temveč smo potrdili usmeritev o tem, kakšna naj bo Zveza sindikatov Slovenije v samoupravni socialistični družbi, kot je to zapisano v ustavi in v zakonu o združenem delu. Velikih sprememb na tem področju zato 8. kongres ZSS ni prinesel, saj je bil namenjen uresničevanju že sprejete usmeritve, da se je treba ukvarjati s temeljnimi problemi delavcev in manj z organiziranostjo. No, v Jugoslaviji je bilo tedaj mnogo govora o funkciji strokovnih sindikatov. Po republikah imajo različne rešitve. Ponekod so to le oblika dela zveze sindikatov, druge pa sorazmerno samostojne politične organizacije. Pri nas smo sprejeli neke vrste kompromisno rešitev o tem že na majski konferenci ZSS pred kongresom. Zdi se mi potrebno opozoriti na to, da je v praksi storjen velik korak naprej pri uresničevanju ustavne funkcije sindikata v naši družbi, saj se naše organizacije vse bolj spopadajo s tistimi vprašanji, ki zadevajo pridobivanje in razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke, z uresničevanjem samoupravnih pravic delavca na vseh področjih, poleg tega pa se zavzemamo za potrebno zaščitno funkcijo sindikata, ki pa je seveda povsem drugačna kot v kapitalističnih državah. To je rezultat volje slovenskih delavcev in hkrati tudi potrditev Kardeljeve usmeritve v zvezi s funkcijo zveze sindikatov. Njegova študija »Smeri razvoja političnega sistema«, pa tudi njegovi neposredni nasveti, preden smo na konferenci ZSS sprejeli sedanjo organiziranost ZSS, ki jo je tudi kongres potrdil, so nam bili v zelo veliko pomoč, vendar pa bi bilo neskrupno reči, da smo že tudi v praksi uresničili vse tako, kot smo se dogovorili.«

Potrebujemo močno osnovno organizacijo

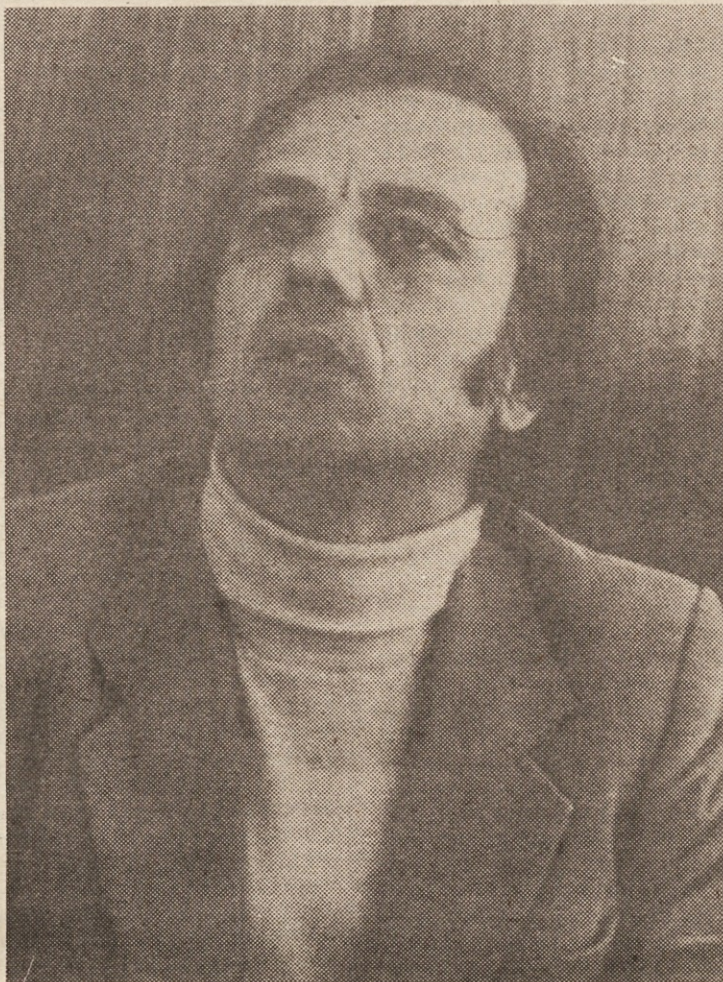
— V vseh dokumentih, ki jih sprejemamo v Zvezi sindikatov Slovenije poudarjamo, da je treba okrepiti osnovne organizacije, saj so pred njimi težke in odgovorne naloge. Ali mislite, da so komunisti dovolj aktivni v osnovnih organizacijah sindikata? Do tudi še primeri, ko se njihovo delo ome-

juje na sprejem sklepov, ki jih nato »naslovijo« drugim družbenopolitičnim organizacijam, ki jih naj izvedejo...«

»Tega ne smemo posploševati, saj je ta odnos od enega okolja do drugega različen. So pa tudi ekstremni primeri, ko se res vedejo komunisti tako, kot pravite. Ponekod komunistov v delu sindikalne organizacije ni čutiti, vse breme nalog in odgovornosti pa nosijo izvršni odbori sindikata. Partijski kongresi so zadolžili komuniste za delo v družbenopolitičnih organizacijah, kjer morajo z močjo argumentov in idejnopolitično sposobnostjo skupno z vsemi delavci reševati vprašanja, s katerimi se delavci in delovni ljudje srečujejo v samoupravnih skupnostih. Po pravilu tam, kjer so se tako lotili dela, kjer so komunisti v resnici idejnopolitična jedra, tudi sindikalna organizacija dobro opravlja svoje funkcije. Tako je v tistih temeljnih organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, kjer zveza komunistov opravlja svojo avantgardno funkcijo, išče in nakazuje rešitve in se zanje bori z močjo argumentov, osnovna organizacija sindikata pa usklajuje interese delavcev, skrbi za njihovo uresničevanje v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Takih osnovnih organizacij je vse več, vendar pa smo še daleč od tega, da bi bili lahko zadovoljni. Zato tudi poudarjamo, da je treba okrepiti osnovno organizacijo zveze sindikatov.

Rad bi opozoril še na dve slabosti, ki jih srečujemo pri delu osnovnih organizacij sindikata. Še vedno marsikje prevladuje napačno mnenje, da je sindikat izvršni odbor ali celo le predsednik in da je že z njegovim prisotnostjo na kakem sestanku zagotovljena tudi udeležba sindikata. Še vedno so taki primeri! V imenu članstva tako odloča le majhna skupina ljudi, ki so jo delavci sicer izvolili, vendar pa navadno v takih okoljih pozabljajo, da imamo v naših dokumentih zelo jasno zapisano, kdaj odloča in o čem celotna osnovna organizacija, kdaj pa je za kakšno odločitev pristojen izvršni odbor. S takimi pojavi se bodo morali nemudoma spopasti v občinskih svetih, kajti to kvari ugled organizaciji in ruši naša prizadevanja za demokratizacijo odločanja.

In druga slabost? Sindikalne skupine so se sicer uveljavile kot oblika dela zveze sindikatov, še posebej pa predstavljajo izhod iz zagate v tistih organizacijah, kjer je preveliko število članov. Tako se pravzaprav odločajo po sindikalnih skupinah, kar pa je »skregano« z metodo odločanja kjerkoli in tudi v zvezi sindikatov. Takšne, napačne in tudi škodljive prakse se bomo morali odpraviti in iskati rešitev v boljši samoupravni organiziranosti temeljnih organizacij združenega dela in v več osnovnih organizacijah sindikata v okviru velikih temeljnih organizacij združenega dela, kajpak na osnovi najbolj podobnih, skupnih interesov skupin delavcev. V takih primerih pa je treba vso pozornost posvetiti usklajevanju dela osnovnih organizacij sindikata v temeljni organizaciji, kar je zelo odgovorno politično delo. Pa še tole naj povem: v novem statutu smo po številnih razpravah opredelili vlogo vodstva osnovne organizacije kot izvršno političnega organa. Osebo mislim, da bi za učinkovitost dela v zvezi sindikatov bilo smotno in prvi-

merno, da bi se nekaj funkcij osnovne organizacije lahko prenesli na izvršni odbor, ga na ta način okrepili in tudi dosegli večjo politično odgovornost članov izvršnega odbora za sprejete odločitve.«

Seje so bile in bodo, vendar drugačne

— Kaj bi lahko rekli o metodah političnega dela v Zvezi sindikatov? Ali ne sestankujemo preveč?

»Sestankovanje je slabost družbe v celoti, vendar pa je sestanek nujna našega sistema, kajti na njem se krešejo mišljenja, oblikujejo predlogi in stališča, sprejemajo rešitve... Sestanek kot metoda političnega dela bo ostal, saj je to tudi mesto za izražanje pluralizma interesov. Prav gotovo pa ga bo treba spremeniti v tem smislu, da to ne bo izgubljanje časa. Včeraj sem na vlaku poslušal neko tovarišico, ki je pripovedovala o sporu na sestanku prejšnjega dne, ko so razpravljali o delitvi osebnih dohodkov. Dejala je, da ko gre na takšen sestanek, jo ves teden boli glava zaradi razburjanja. Zaključila je s tem, da je zdaj spet ne bodo videli na sestanku nekaj časa.

Nikomur ne bi rad delal krivice, a zdi se mi, da to ni bil dobro pripravljen sestanek. In takšnih je preveč! Vidite, v naši samoupravni praksi se bomo morali naučiti pripravljati drugačne sestanke, kjer bodo ljudje slišali kakovostno in kratko informacijo o problemu, ki je na dnevnem redu in hkrati imeli tudi predloge jasnih rešitev, kako rešiti problem. V zvezi sindikatov pa bomo morali še posebno skrb nameniti tudi odpravljanju miselnosti v ljudeh, da odloča nekdo namesto njih in v njihovem imenu. Kar je marsikje še vedno zelo »udomačeno« mišljenje. Iz tega razloga pa tudi oportunitizma pride v ŌZD dostikrat do posplošenega kritiziranja sestankov ali neudeležbe.

Sicer pa smo šibki v metodah političnega dela, premalo domi-

selni smo in preveč papirja porabimo. Premalo smo storili na področju usposabljanja vodstev osnovnih organizacij sindikata, čeprav imamo veliko seminarjev, posvetov in sestankov, ki so namenjeni za delo v sindikatu in v samoupravnih organih. Moti me tudi, da so včasih sindikalni sestanki v občinah in v osnovnih organizacijah taki kot zasedanja skupščine in samoupravnih organov. Tudi v republiškem svetu bolehamo na tem, saj so naše razprave često take kot razprave na izvršnem svetu ali gospodarski zbornici, namesto da bi imeli trden pregled nad tem, kaj o posameznih vprašanih mislijo delavci in to dobri delavci in na osnovi take presoje vodili akcije.

Povrh vsega pa imamo premalo osebnih oziroma posamičnih stikov z osnovnimi organizacijami. Nekaj takšnega, denimo, kot je bila avgustovska turneja predsednika Hafnerja po slovenskih organizacijah združenega dela, kjer na mestu samem spoznavamo probleme, iščemo poti za razvozlanje težav. Tega se premalo poslužujemo v našem delu. Meni v dveh letih in pol, odkar delam v RS ZSS, niti še ni uspelo obiskati vseh občin v naši republici! Kar v petindvajsetih še nisem bil. Pa smo se dogovorili, da bomo več na terenu, neštokrat smo poudarili, kako pomemben je takšen stik s članstvom, potem pa nenadoma pridejo nekakšne »višje« naloge. Res pa je tudi, da velja del krivde za to naprtiti tudi občinskim svetom ZS, ki so premalo »agresivni«, da bi nas prisilili v tako srečanje. Razlogov je več, zakaj nas ne vabijo dovolj, razen z vabilom za seje svetov, ki ga nam pošljejo. Morda imajo ponekod rajši mir, rajši so za svojim tovarniškim in občinskim plotom...«

Profesionalnih sindikalnih delavcev je dovolj!

— Včasih se sliši, da so sindikati dejavnosti premalo »glasni«. »Ocenjujemo, da bi sindikati dejavnosti lahko več storili, kot so doslej, čeprav smo se predlogov časa ukvarjali z nekaterimi dile-

mami o tem, kaj spada vse v nek sindikat dejavnosti, v njegov delokrog. Saj, načelno smo se dogovorili, pa to ni dovolj. V teh dneh bomo imeli sestanek z vsemi predsedniki in sekretarji odborov sindikatov, kjer se bomo konkretno dogovorili za program dela do konca tega leta. Največ težav imamo v občinah, z občinskimi odbori sindikatov dejavnosti, ki bolj ali manj životarijo ob občinskih svetih. Razen izjem slabo delajo. Vse bolj se nagibam k oceni, da se delavci ne čutijo pripadnika sindikata dejavnosti, temveč zveze sindikatov kot enotne organizacije delavcev, vendar pa to ne sme biti razlog, da bi lahko zanemarili delo občinskih odborov sindikatov dejavnosti, saj imajo marsikje v dejavnosti specifične probleme, ki se jih najlaže lotijo, če se poenotijo in dogovorijo za skupno akcijo.«

— V zadnjem času v nekaterih republikah ponovno govorijo o zmanjšanju števila profesionalnih političnih delavcev v zvezi sindikatov.

»V Zvezi sindikatov Slovenije ugotavljamo, da imamo ustrezno število profesionalnih političnih delavcev. Števila ne kaže povečevati, vendar tudi ne zmanjševati. Če bomo ostali na tem, bomo lahko zadovoljni. V petinštiridesetih občinah imamo le po enega ali največ dva zaposlena v občinskem svetu, ki se poklicno ukvarjata z delom v sindikatu. Zato se nikakor ne morem strinjati z nekaterimi, ki razmer ne poznajo, pa pravijo, da je profesionalcev v zvezi sindikatov preveč. Res pa je, da v nekaterih republikah znižujejo število zaposlenih delavcev v zvezi sindikatov, vendar moram takoj dodati, da so imeli že doslej relativno in absolutno močnejše profesionalne sestave. Če, denimo, primerjamo število zaposlenih na Hrvaškem in število profesionalnih političnih delavcev v zvezi sindikatov, so bili doslej krepko pred nami. Pa tudi v prihodnje bodo, vendar manj občutno.

Slišati je tudi kritike na račun števila profesionalnih delavcev v RS ZSS. Kot vsaka ima tudi ta medalja dve strani. Resnica je v tem, da v zadnjih dveh letih ne povečujemo števila zaposlenih. Poleg kritike dobivamo tudi pohvale. Tako, denimo, uspevamo z vsebino Sindikalnega poročevalca aktivirati marsikatero osnovno organizacijo zveze sindikatov ali občinski svet. In Sin-

dikalni poročevalac je odraz dela organov RS ZSS. Seveda pa bi lahko naredili še več in bolje, kar bomo, upam, tudi dokazali.

Pred finalom razprave o kolektivnem vodenju

— V javni razpravi je dokument o demokratizaciji odnosov in kolektivnem vodenju in soodgovornosti v Zvezi sindikatov Slovenije. Kako teče ta akcija?

»Intenzivna javna razprava se začela v tem mesecu. V oktobru bomo imeli zbrane rezultate, predloge za uresničitev Titove pobude na vseh ravneh sindikalne organiziranosti. O tem bo nato dokončno odločila konferenca Zveze sindikatov Slovenije. Za zdaj velja povedati, da dokumentu, ki je v javni razpravi, precej manjka. Med drugim predlog sprememb statuta in konkretne odločitve o enoletnem mandatu predsednikov.

Sedaj se zelo intenzivno ukvarjamo ravno s temi vprašanji. Pričakujemo pa tudi tehtne prispevke našega članstva (prek občinskih svetov in republiških odborov sindikatov dejavnosti). Izdelane predloge bomo potem usklajevali še z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v naši republici in v Zvezi sindikatov Jugoslavije. Malo me skrbi, kako bomo tako obsežno delo zmogli opraviti v septembru, saj moramo v začetku oktobra predloge že sprejeti na seji RS ZSS in jih potem tudi objaviti za zadnji del javne razprave pred 1. konferenco ZSS, ki bo 14. novembra letos. V pomoč pri tej razpravi so tudi stališča CK ZKJ v zvezi z demokratizacijo odnosov in enoletnim mandatom, ki so obvezna tudi za komuniste v Zvezi sindikatov. Zelo hitro bomo v RS ZSS pripravili konkretne predloge z variantami za vsa vprašanja v zvezi z enoletnim mandatom in tudi predlog sprememb statuta, kar bo bržkone spodbudilo javno razpravo. Mislim pa, da ne bi smeli izgubljati preveč časa pri tem delu, kajti druge naloge, ki nas čakajo v letošnji jeseni in v prihodnjem letu, so zapletene in odgovorne bodisi da gre za planiranje, stabilizacijo in uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskega odnosov v združenem delu. Tem vprašanjem bomo morali dati poudarek, zategadelj pa z govorjenjem o sebi, o naši organiziranosti itd. ne bomo pretiravali. Saj so reorganizacije Zveze sindikatov že tako in tako bile doslej prepegozte.

DE

ČLANI SAMOUPRAVNIH ORGANOV! IZVRŠNI ODBORI SINDIKATA! ORGANIZATORJI OBVEŠČANJA!

V zbirki knjižnica SINDIKATI založbe Delavska enotnost je pravkar izšla brošura št. 22

Franc Križaj;

RAZUMLJIVE INFORMACIJE

Brošura je nepogrešljiv priročnik, kako izboljšati razumljivost in večjo sporočilnost pisanih informacij. Cena 45 din.

Naročite jo na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali kupite v naši knjižgarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

Pogovor z Alojzom Otoničarjem iz cerkniškega Bresta

Zvest delu in »Brestu«

Damjan Kržižnik

Kakor raste brest v višino in širi svoje žilave veje v mogočno krošnjo, tako je po vojni rasel cerkniški Brest in z njim Alojz Otoničar, dobitnik letošnjega »priznanja samoupravljalca«. Le da brest vznikne z brhke gozdne zemlje, Brest pa se je razvijal s trdim samoopovedovanjem zaposlenih, kajti njegova kisik in voda so bile le marljive roke cerkniških in okoliških delavcev.

Komaj petnajst let je imel Alojz Otoničar (naj nam oprostite, ker smo ga ob podelitvi nagrade prekrstili v Antona), ko je iz lepih Bečajev, 12 kilometrov od Cerknice oddaljenega kraja krenil v uk. Želel je postati mizar. Prav 1949. leta so namreč iz nekdanjih žag, ki jih je bilo tod naokoli precej, začeli nastajati prvi industrijski obrati pa bi imel blizu službo. Spominja se, da so bile tedaj razmere zelo težke, saj ni bilo stanovanj niti za delavce, kaj šele za vajence. Da o prehrani raje ne govorimo. A bilo je dovolj tistega, kar danes doživlja nenehno inflacijo — dobre volje. »Ja, tedaj smo pa imeli zavest! Brest je rasel z udarniškim delom ob nedeljih«, ponosno pove in dodaja, da je dandanašnji pač laže, ker dobiš kredit. Nekaj časa je delal kot mizar, nato kot kontrolor, 1958. leta je šel v tovarno pohištva v bližnji Martinjak, kjer je bil inštruktor oddelka »predpriprave površin«, nato so ga spet premestili nazaj v Cerknico, kjer je spet opravljal najrazličnejša dela, dokler 1965. leta slednjic ni postal tehnolog za površinsko obdelavo lesa v TOZD Pohištvo, kar je še danes. Medtem se je

namreč izobraževal in si ob delu pridobil visoko kvalifikacijo. »Saj, bili so hudi časi in mnogo dobrih delavcev je zapustilo našo tovarno. Sam sem vztrajal. V dobrem in v zlem in niti na pamet mi ne pride — tudi danes, po 25 letih ne da bi zapustil Brest. Vživel sem se v to okolje, rad imam sodelavce...«

In tudi sodelavci imajo radi njega. Zato so mu 1958. leta zaupali funkcijo tajnika osnovne organizacije sindikata. Štiri leta kasneje je postal predsednik »celega sindikata«, kot pravi sam, 1971. predsednik koordinacijskega odbora sindikata v Brestu, 1974. pa celo predsednik občinskega sindikalnega sveta Cerknica! To funkcijo je opravljal do lani, dotlej pa je bil tudi član republiškega sveta ZSS. Sedaj je član občinskega sveta, republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije in njegovega izvršnega odbora, je pa tudi član slovenske delegacije v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije. Pove še, da je tudi član izvršnega sveta skupščine Cerknica, član sveta za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in predsednik odbora za podeljevanje priznanj v tamkajšnji občini. Našteta tudi funkcije, ki jih je imel v organih upravljanja, in pove, da je bil eno mandatno dobo tudi sekretar OO ZK, nato pa skozi nasmeh dodaja: »Kar veliko, mar ne!« Da ne rečemo, da si je ob vsem tem postavil še hišo in vzgojil sina, »ki ga že prerašča!«

Pogovor pa ga vedno znova potegne nazaj k lesu in mizarje-

Alojz Otoničar

nju. »Veste, v lesni stroki se nam ne godi nič kaj dobro. Smo na repu z osebnimi dohodki, pod poprečjem v Sloveniji. Zato razumljivo tolikšna fluktuacija delavcev...« Nato po krajšem premisleku dodaja: »Opažam pa, da je pri tem razlika med starejšimi in mlajšimi delavci. Starejši

delajo bolj zavzeto, premišljeno in gospodarno in tudi vse težave, ki se pojavljajo, sprejmejo z razumevanjem. No, saj po drugi strani razumem mlade; bolj energični so, pri tem pa tudi bolj zaletavi. Kot da ne dojemajo resničnosti...«

Nato steče beseda o nagraje-

vanju in Alojz Otoničar jo potegne kar čez vso občino. »V Brestu smo na tem področju naredili bolj malo, a nič manj kot v vsej občini. Še vedno smo na začetku. Saj, samoupravne akte smo sprejeli, a je vse skupaj ostalo le na papirju. Pravilnikov o nagrajevanju in njegovih meril še nismo napisali takšnih, da bi bili delavci resnično nagrajevani po vloženem delu. Naj tu povem, da si je sindikat močno prizadeval stvari spraviti v red, a mislim, da so strokovne službe storile pre malo, da bi tako že bilo.« Ko je govoril o gospodarjenju v Brestu, je povedal, da imajo še veliko rezerve v izkoriščanju zmogljivosti, surovin in delovnega časa, da bi bili bolj produktivni. »Pred nedavnim sem bil v ameriki in pot nas je zanesla tudi v Los Angeles, kjer smo si ogledali eno izmed tovarnih pohištva. Povem vam, v njej so bile tako slabe delovne razmere, da bi jo naši inšpektorji takoj zaprli, a ko sem v trgovini gledal njihove izdelke, sem videl, da imajo veliko nižjo ceno od naših. No, sedaj si prizadevamo spodbujati delavce k varčnosti. Pri nas reprodukciski materiali predstavljajo kar 58 odstotkov vrednosti in če bi z njimi ravnali vsaj za en sam odstotek bolj gospodarno, bi se to v naši blagajni še kako poznalo.« Nakar sva skupaj ugotovila, da do tega prihaja zato, ker še ni pravega nagrajevanja po delu. »Če oni ne dela ali varčuje, zakaj bi potem jaz, slišim po tovarni. In spet dodaja, da mora biti nagrajevanje pri njih odslej prioriteta naloga.

Dopoldne delo v tovarni, po-

poldne »potepanje« po sestankih. Tak je Alojzov »delokrog«. Včasih se je rad ukvarjal s športom, sedaj pa le za konec tedna najde toliko časa, da kaj postori okoli hiše ali gre v naravo, v gozd po lešnike, gobe. »Spočiješ se, če greš v naravo. K sreči nam, Cerkničanom, ni treba daleč, ker je tod naokoli še vse neokrnjeno.« In spet spomni, kako se njihovi delavci le redkokdaj odpočijejo na tak način. In tudi na dopustne ne hodijo preveč. »Ja, pred leti je bilo, ko smo hoteli kupiti svoj počitniški dom, pa nam je zmanjkalo 50 starih milijonov. In tako še danes nimamo niti enega samega ležišča!« se huduje. Spomnimo ga, da je bila njihova delovna organizacija pokrovitelj košarkarjev Olimpije in da je za to odštela znatno več denarja, kot bi ga bilo tedaj dovolj za nakup doma. »Ja, žalostno je, da smo delavci za to pokroviteljstvo izvedeli šele iz časopisa«, pribije.

Še marsikaj zanimivega je povedal Alojz Otoničar. Tudi to, da odmevnost na njegovo »priznanje samoupravljalca« ni bila povsod enaka. »Vodstvene strukture niso bile videti preveč zadovoljne. Ne vem, ali se bojijo, da bi to moje priznanje spodbudilo še koga drugega, da bi kaj bolj ostrega povedal ali kaj. Opazil sem pač, da jim ne godi preveč... Me pa to ne boli. Moji sodelavci so bili navdušeni, na take, ki pa so v manjšini — saj ne rečem, da so nevoščljivi — pa tako nikoli nisem dal preveč...«

In prav je tako!

Dializa in Martin Krpan

Ivo Kuljaj

Ne gre, da bi pisali hvalnico človeškemu razumu. Teh je bilo v najrazličnejših zvezah napisanih že veliko. Pa vendar — ob besedi »dializa« začne človek malone premlevati tovrstne misli.

Mislimo na dializo v medicini, na umetno ledvico, kot je dializno aparaturo na kratko označil Jurij Simoniti, ravnatelj TOZD Medicinskih služb, ki mimo tega opravlja še mnoga dela v slovenjgraški splošni bolnišnici. Z dializo je človek premagal smrt. Z veseljem ugotavljamo, da je poglata korenina dodobra tudi na naših tleh. Sila spodbudno dejstvo je, da smo na tem področju v Sloveniji celo nad evropskim poprečjem. Vse vzhodnoevropske dežele zaostajajo za nami.

In kaj pravzaprav je dializa? O tem smo pisali tudi že v našem časniku. Za osvežitev spomina povejmo, da dializo potrebujejo tisti bolniki, ki so jim »odpovedale« ledvice. Naprava za dializo torej opravlja funkcijo ledvic. Seveda se aparaturo ne more meriti z naravnimi ledvicami, ampak vendarle.

Ima pa dializa eno slabost, in sicer, to da je njen postopek izredno drag. Ne toliko same aparature kot za potrošni material. Dializo namreč v celoti uvažamo, čeprav ni tako »zapletena«, da je ne bi mogli proizvajati doma. Enkratna priključitev bolnika na dializni instrument stane približno tisoč dinarjev. Po navadi prihaja bolnik na dializo trikrat na teden. Kar hitro je

torej mogoče izračunati, koliko velja dializno čiščenje krvi,« nam je zaupal Jurij Simoniti, pionir dialize na Koroškem. No, nič ne de, življenje nima cene, pravi pregovor...

Nekako tako so ob koncu sedemdesetih let premišljevali tudi Korošci, ko so jih potrebe iz dneva v dan bolj silile, da v slovenjgraško bolnišnico uvedejo tudi dializno zdravljenje. Takrat sta si segla v roke bolnišnica in združeno delo in januarja 1971. leta je dr. Jurij Simoniti priključil na dializni aparat prvega ledvičnega bolnika. Pomagal mu je dr. Tomo Darjan. V veliko pomoč obema je bila Frida Roblek, glavna sestra bolnišnice v Slovenjem gradu. Klinični center v Ljubljani je prišel do dialize le nekaj mesecev poprej.

Jurij Simoniti, ki še vedno vodi dializni oddelk, je potlej dobil novega sodelavca dr. Nada Vodopija, ki opravlja kirurške posege. Ne bi bilo prav če bi ob tem pozabili na velika prizadevanja in zasluge sester, ki so ali še delajo na dializnem oddelku.

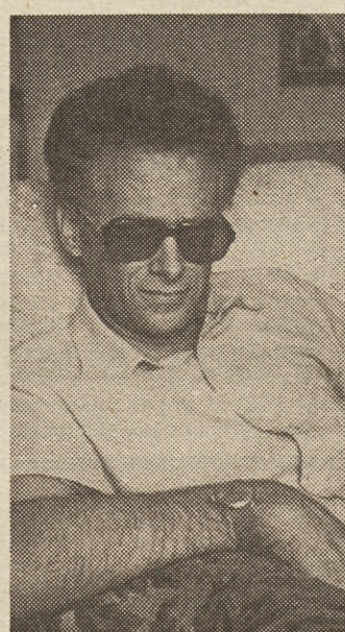
»Njihovega dela ne more nihče poplačati. Z zdravniškim osebjem smo kot družina. Sam sem, denimo, z osebjem na dializnem oddelku veliko tesneje povezan kot s sodelavci v kolektivu. Pa ne mislite, da se v kolektivu ne razumemo... Vez v bolnišnici je pač življenjska,« nam je zaupal Srečo Peklar, ki je eden od 16 rednih obiskovalcev dializnega oddelka v slovenjgraški bolnišnici. Peklar je sicer pro-

Dr. Jurij Simoniti

fesor administrativnega pouka v slovenjgraškem šolskem centru in »manjka« v šoli samo enkrat na teden.

V naši republiko premorejo dializo bolnišnice v Ljubljani, Mariboru, Celju, Murski Soboti, Novi Gorici in v Slovenje Gradu. V kratkem bo dobila dializni oddelk tudi bolnišnica v Novem mestu. Dializni oddelki v vseh omenjenih središčih so domala polno zasedeni. Slovenski ledvični bolniki živijo prav zavoljo sodobne medicine in tehnike na teh oddelkih. Bo tako tudi v prihodnje? Vprašanje se ne bi

Srečo Peklar

smelo zastavljati. Sodeč po zadregi, v kateri se je znašel dializni oddelk v Slovenjem Gradu (pomanjkanje dinarjev in deviz za nakup novih aparatov), pa se vendar lahko. Dializni instrumenti imajo življenjsko dobo največ 5 let. Potemtakem jih je v slovenjgraški bolnišnici več, ki trkajo na vrata po zamenjavi. Dr. Jurij Simoniti je trenutno stanje na oddelku označil celo za krizno. Bo kmalu premoščeno? Simoniti je optimist, upa, da vsaj v začetku prihodnjega leta. Se mu bo up od sedanjih uvoznih in drugih omejitev izpolnil? Bo še

naprej opremil svoj oddelk v stilu Martina Krpana z Vrha pri Sv. Trojici? Slišati je, da ni osamljen in da cariniki mižijo. Je tak način res nujen? Bržčas ne, toda prepustimo raje te stvari v premislek drugim...

Če za hip iz dializnega oddelka pogledamo na slovenjgraško bolnišnico v celoti, potlej moramo poudariti, da se bolnišnica ta čas ne otepa zgolj s finančnimi težavami v dializnem oddelku. »Ta trenutek smo v naši bolnišnici revni kot cerkvene miši. Bolnišnica je izkrvavela pri posodobitvi internega oddelka. Veliko denarja so požrli zidovi, premalo pa je ostalo za opremo. Ne zgolj na dializnem oddelku, tudi na vseh drugih oddelkih bolnišnica ta čas zaostaja,« se je bolj zjezil kot povedal Jurij Simoniti. Dodal je, da je otroški oddelk v stavbi še iz leta 1936, polovica pa celo v leseni baraki. Res je, da združeno delo in prebivalstvo živi v bolnišnici, ki mimo papirjev (sporazumov) primakneta še kak nujno potreben dinar, toda vzlic temu so sredstva, ki so namenjena razvoju bolnišnice, dokaj pičila. Tu bodo Korošci morali nekaj storiti. Rešitev je v sodejovanju vseh tistih, ki bolnišnico potrebujejo. Razmisliti pa bi veljalo tudi o razmerju sredstev, ki grdo osnovni zdravstveni službi in na drugi strani bolnišnici,« je pripomnil Simoniti.

Bržčas so njegove besede vredne premisleka. Še tolikanj bolj, ker zmogljivosti morajo biti

tolikšne, da nihče ne bo prikrajšan. »Tudi pri dializnem zdravljenju ne. Tudi do tega drugega zdravljanja mora imeti možnost vsakdo, ki ga potrebuje,« je končal dr. Jurij Simoniti.

Ob koncu pogledajmo malce še v življenje ledvičnih bolnikov, ki se zdravijo z dializo. »Ni lahko«, je dahnil Srečo Peklar. »Navzlic vsemu pa optimistično zremo na prihodnost. Tudi naše zdravljenje in s tem življenje se zlagoma humanizira. Naša največja težava je v tem, ker smo priklenjeni na bolnišnico. Takšna je pač naša usoda, vendar je tudi ta vse manj kruta. Tudi ledvični bolniki si že lahko privoščijo morje in počitnice. Sam sem bil letos dva tedna na dopustu v Umagu. Djalizo sem si zagotovil v Puli in Ankaranu. Tako delo kot počitnice ledvični bolnik nujno potrebuje. To je najboljša terapija. Da bi laže prenašali tegobe, smo se ledvični bolniki, ki se zdravijo v slovenjgraški bolnišnici organizirali v društvo. Želimo, da bi to storili vsi bolniki v naši republici, kajti ledvični bolnik ne more živeti osamljen. Ko sem že pri našem društvu, naj omenim, da je ena njegovih prvih nalog doseči, da bi bili dializni bolniki na seznamu bolezni, za katere so predvidena klimatska in podobna zdravljenja.«

SOZD Emona ima obsežne razvojne načrte

KOMENTATORJEV STOLPEC

»Srečni okoliščini« — združevanje sredstev in interna banka

Boris Rugelj

Čeprav je boj za stabilizacijo gospodarstva zamajal marsikateri razvojni načrt, zlasti tiste »visoko leteče«, v sozd Emona upajo, da bodo vendarle uspeli uresničiti večino razvojnih nalog, ki so si jih oziroma si jih bodo še naložili v naslednjem srednjeročnem obdobju. Raznosterost dejavnosti, ki jih »gojijo« v sozd Emona, bo sicer zahtevala določeno drobljenje sredstev, vendar pa bodo z združevanjem sredstev znotraj sozd in z določanjem »vrstnega reda« pri vlaganjih nekako oplenitili zbrana sredstva in pospešili uresničevanje načrtov. Takšen sistem je seveda nujen potreben zavoljo skladnosti razvoja vseh dejavnosti. To na kratko pomeni: v Emoni bodo poslej razvijali nekatero dejavnosti močneje, kot druge, ker so doslej zaostajale. Takšen je primer z maloprodajno mrežo, ki je sicer izredno važen temelj razvoja ostalih dejavnosti, pa je do zdaj nekako zaostajala za dejanskimi razvojnimi potrebami. Maloprodaja pomeni velik priliv gotovinskih sredstev, kar je izjemnega pomena za likvidnost sozd, pa tudi za razvoj ostalih dejavnosti. V Emonini interni banki se zdaj zavoljo tega stalno obrača kakih 300 milijonov dinarjev tekočih sredstev. Kmetijsko proizvodnjo bo Emona »selila« čedalje dlje od ljubljanske regije, kjer so možnosti za širjenje (zlasti polj) omejene, s tem pa tudi omejene možnosti za razvoj živilsko predelovalne industrije v sozd. Ta je zdaj v najboljših primerih izkoriščena le z osmimi desetimi zmogljivosti. Zavoljo tega se bo sozd še močneje naslonila na proizvajalce v drugih regijah, predvsem tudi v

drugih republikah, kjer bo skušala razvijati in usmerjati proizvodnjo krme in mesa za lastne potrebe (in za lastni izvoz).

Hotelirstvo, do zdaj v marsikaterem pogledu »privilegirano« dejavnost, saj je sozd v zadnjih desetih letih vanjo vložila vsaj 1,3 milijarde din, se bo v naslednjem srednjeročnem obdobju razvijala v ne kaj prida zmanjšanjem tempu. V načrtu je predvsem dograditev hotelskega kompleksa Bernardin, ki je za sozd izjemnega pomena kot vir deviznih sredstev. Dolgoročnejših načrtov pa v sozd s hotelirstvom za zdaj še nimajo povsem jasno izdelanih. Mesna industrija se bo predvsem modernizirala, ne da bi povečevala zmogljivosti, pa tudi grosistična dejavnost za zdaj ne bo mogla kaj prida povečevati skladiščnih prostorov, ki so ponekod že pretesni, pač pa bo morala obstoječa skladišča modernizirati in jim tako povečati zmogljivosti. Veliko pozornost pa bodo v Emoni posvetili zunanjetrgovinski dejavnosti, kjer nameravajo sami ali pa v sodelovanju z drugimi delovnimi organizacijami odpirati predstavništva v tujini, graditi lastna podjetja na tujem, predvsem pa povečati izvoz ne samo izdelkov lastnih proizvodnih dejavnosti, pač pa tudi znanja (gradnja trgovin, opremljanje le-teh, gradnja farm itd.).

Za vse te načrte bodo v sozd Emona potrebovali izjemno obsežna finančna sredstva. Del le-teh bodo zbrali sami z združevanjem sredstev članic sozd, s tem, da bodo vse predložene razvojne načrte posameznih sozd preverili in sprejetim določili vrstni red gradnje, glede na pomen za

temeljno organizacijo in za sozd (ali družbeno skupnost) in glede na obseg razpoložljivih sredstev. Srečna okoliščina pri tem je, da v Emoni sredstev ne združujejo po vnaprej določenem in avtomatiziranem ključu, pač pa glede na sprejeti skupni razvojni načrt sozd in razpoložljiva sredstva. Tako lahko vsaka temeljna organizacija natančno ve, kdaj bo prišla na vrsto v gradnji novih zmogljivosti in tudi, da bo v resnici gradila (da se načrt ne bo podrl). Druga srečna okoliščina

je, da imajo v Emoni izjemno dobro vtečeno in organizirano interno banko, katere vloga pri združevanju sredstev za vlaganje je izjemno važna, prav tako pa tudi njena ažurnost pri reševanju perečih finančnih zadev. Letos in v prihodnjem letu bodo članice sozd Emona tako preko interne banke združile in tudi koristno »obrnile« okoli 500 milijonov dinarjev, vsoto, ki je še kako pomemben garant za uresničevanje zastavljenih razvojnih ciljev.

DE

PRED IZIDOM!

V zbirki knjižnica SINDIKATI bo izšla brošura št. 23:

Stanko Ilič:

DIREKTOR
V SISTEMU
SAMOUPRAVNEGA
INFORMIRANJA

Cena 55 din.

Naročila pošljite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOT-NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

(Ne)opravičeno zadovoljstvo

Miša Sovdat

Polletni rezultati slovenskega gospodarstva, pa tudi že posamezni dosežki v mesecu juliju, v mnogih podatkih navdajajo z optimizmom. K takšnemu ocenjevanju še posebej spodbuja dinamična gospodarska rast, precej nad pričakovanji in načrti dosežen izvoz, skladna in ugodna poraba ustvarjenega dohodka ter dokaj sprejemljivo gibanje delovne storilnosti.

Natančnejše analize sicer pozitivne ocene nekoliko zamegljujejo in za nekaj desetink ali pa kar za celih odstotkov zmanjšujejo njihovo »velikost«. In če takšnim ob bok postavimo še obseg in kasnitve investicijskih nalož, nekatere težave (kljub v zadnjem času spodbudnim samoupravnim premikom) na področju ekonomskih odnosov s tujino, skokovito naraščanje cen in življenjskih stroškov ter v zvezi s preobsežnim zaposlovanjem, potem moramo priznati, da tudi pozitivni dosežki, če jih ocenjujemo razvojno, majo na videz čvrste bilančne postavke.

Preveliko zadovoljstvo poslovalnih delavcev, ponekod pa tudi samoupravnih organov in vodstev družbenopolitičnih organizacij, je torej potrebno omejiti. Ne slepo, pač pa z realnimi usmeritvami in kritikami do problemov, s katerimi se pre malo soočamo. Številne težave, ki iz meseca v mesec bremenijo naš gospodarski vsakdan, so namreč vsebinsko in po obsegu tolikšne, da nam zaradi njihovega (pogosto utemeljeno nujnega) hitrega reševanja prevečkrat zmanjkuje časa za podrobnejši pogled v bistvo problemov. Ti niso neznani, vendar pa terjajo dosti več znanja in poguma. Toda skoraj pra-

viloma se vedno, ko govorimo o nujnih podrobnih analizah, obračamo k strokovnim službam, ki naj bi storile več. Marsikje tudi morda. Še bolj kot to pa je ta hip nujno, da strokovne službe tudi »oddajo«, kamor je to potrebno, svoje »izdelke«. Delavci v temeljnih organizacijah so namreč še vedno (ne po obsegu, količini informacij, pač pa kaovostno) preslabo obveščeni. Tudi zaradi tega imajo redkokje priložnost svoje dosežke primerjati s tistimi, ki so jih zabeležili v sosednjih temeljnih organizacijah, da o sorodnih delovnih oziroma sestavljenih organizacijah, ali pa o panožnih rezultatih iz drugih republik in pokrajin ne izgubljam besed. Kaže, da se predvsem na tem področju premalo zavedamo, kaj pomeni primerjava lastnih »velikih« dosežkov z drugimi. Ne zaradi slepega tekmovanja, kdo bo boljši (ki pa bi kljub vsemu v končnih rezultatih vendarle pomenilo skupno družbeno dobro), pač pa zaradi realnejših predstav, kje sploh smo. Slovensko gospodarstvo ta trenutek res ni pod kritično mejo, celo nad njo je, toda mora misliti na jutri.

Zato ne sme izzveneti kot politična parola opozorilo, da je tudi tokrat potrebno devetmesečne periodične obračune bolj vsebinsko obravnavati, kot smo lanskoletne. Iz slabosti, ki jih bomo v njih ugotovili, bomo namreč našli ključna vozlišča smernic za gospodarski razvoj (in seveda za izdelavo letnih načrtov) v prihodnjem letu. To mora biti tudi obvezujoča osnova v pripravah novega srednjeročnega programa.

Tovarna traktorjev v Štorah v nepotrebnih težavah

»Balada« za kooperante in sistem cen

Boris Rugelj

Nova (tri leta stara) Tovarna traktorjev v Štorah, temeljna organizacija Železarne Štore, ne bo opustila svoje osnovne proizvodnje, izdelave traktorjev po licenci Fiat in Fiat te proizvodnje ne bo prenesel v BiH — kot so krožile govorice.

Nasprotno: italijanski licenčni partner in sovlagatelj petine potrebne začetne investicije želi povečati obseg proizvodnje v Štorah. Tako so nam zatrčili v Štorah, v Železarni, ko smo jih pobarali, kako bodo uredili težave v zvezi s tovarno traktorjev.

Toda tega, da se novi tozđ že od samega začetka bori s proizvodnimi in finančnimi težavami, nam niso zanikali, pač pa so nam natresli kopico podrobnosti o težavah, ki so nekatere tipično jugoslovanske. Tovarna traktorjev proizvaja od začetka z izgubo. Ta je lani dosegla raven 41 milijonov dinarjev, letos ob polletju pa že 47 milijonov dinarjev. Vzrokov za to je veliko, lahko jih pa strnemo v dve skupini: cene tako reprodukcijskega materiala, kot sestavnih delov ter cene traktorjev; v drugi pa so vse težave in težavice, ki pestijo slehernega jugoslovanskega tako imenova-

neg finalista, delovno organizacijo, ki ji številna podjetja izdelujejo sestavne dele za njen izdelek.

Kooperanti zamujajo z dobavami, mnogi njihovi izdelki so slabe kakovosti, vsi po vrsti pa so dragi, dražijo se nenehno in — zanimivo — nekateri domači kooperanti prodajajo svoje izdelke celo enkrat dražje, kot bi jih Tovarna traktorjev lahko kupila v tujini, se pravi pri Fiatu.

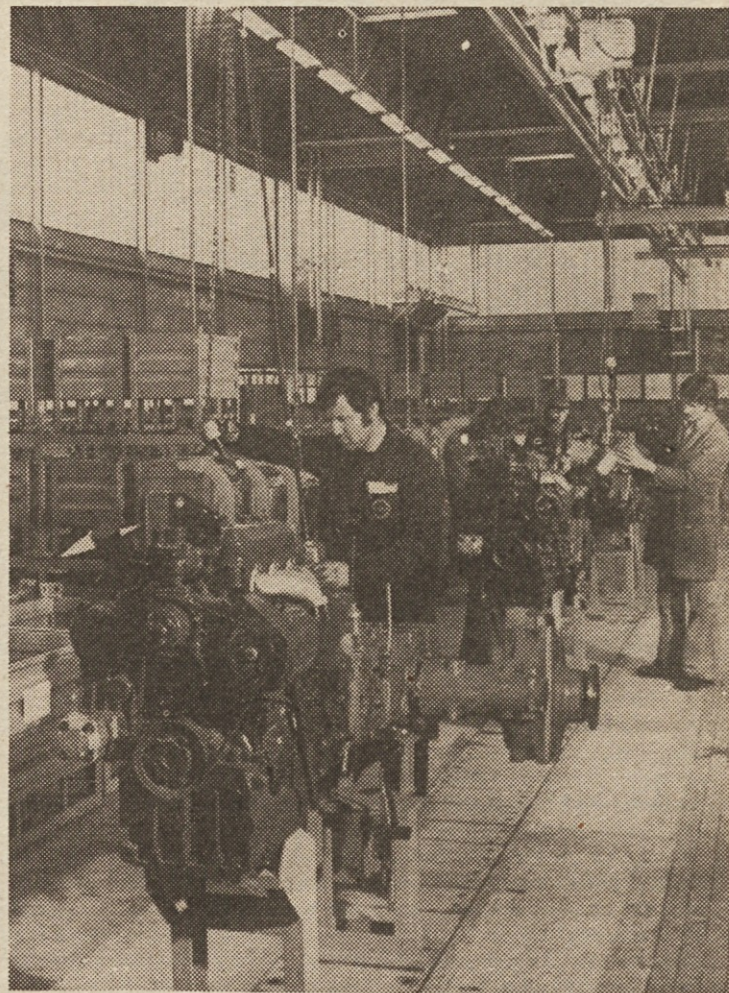
Zavoljo vsega tega cene traktorjev, ki so pod »stroгим« nadzorom zveznih organov, ne morejo dohitevati stroškov proizvodnje, zlasti še, ker je le-ta zavoljo čestega pomanjkanja sestavnih delov precej nižja od načrtovane (namesto 7000 traktorjev jih bodo letos izdelali le 5600, zmogljivost tovarne pa je 10000 traktorjev).

Tako delovna organizacija, ki ji je Fiat prepustil proizvodnjo treh tipov traktorjev, osvojila pa bo še četrtega in ki naj bi imela lepe možnosti na domačem trgu (kljub vse večji domači proizvodnji vseh vrst traktorjev), pa tudi v deželah v razvoju, kamor pa še ne more prodreti, ker ne

obvladuje dovolj sedanjih težav, ne more in ne more iz klobuču administrativnih in proizvodnih ovir. Koletktiv je sicer sprejel vrsto ukrepov, tako glede napora za večjo storilnost in varčevanje ter boljše gospodarjenje, kot tudi glede korakov, ki jih je treba opraviti, da bi nekatere sistemske rešitve ne ovirale komercialnega uspeha podjetja (carina, na primer). Izguba se bo zmanjšala tudi zavoljo novih cen, ki jih je odobril zvezni zavod za cene junija, čeprav je povišanje enkrat manjše, kot naj bi se cene traktorjev dvignile glede na samoupravni sporazum, dosežen med proizvajalcem in porabniki.

Tudi Fiat sam je povišal cene za dele, ki jih tja izvažata tovarna traktorjev. To bo prineslo dodatne 3 milijone dohodka, pet milijonov pa bo kolektiv lahko prištel na račun zaostalega izplačila izvoznih premij. Pomagali si bodo tudi z višjo prodajo dodatne opreme za traktorje ter z močno povečano prodajo rezervnih delov (ne zavoljo slabe kakovosti traktorjev, pač pa zavoljo tega, ker je založenost servisov in trgovin z njimi slaba; lani so jih uspeli prodati komajda za 3 milijone din, letos pa jih ob po-

sebni akciji nameravajo trikrat toliko). Žal so zadnji republiški ukrepi za omejitev uvoza prizadeli stabilizacijske načrte tovarne traktorjev: nameravali so namreč povečati uvoz sestavnih delov za traktorje, ker so nekateri deli domačih kooperantov tudi več kakor dvakrat dražji od uvoženih. S tem ukrepom bi prihranili nekaj deset milijonov dinarjev. Zdaj s tem prihrankom ne bo nič, če seveda ne bodo uspeli povečati tudi izvoza sestavnih delov in tudi traktorjev (en model za zdaj delajo izključno za izvoz).

Težave z zveznim zavodom za cene, težave s kooperanti...

Ob 60-letnici ustanovitve KPJ, SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov Jugoslavije

(XXII.)

Rojstna leta in prvi boji delavskega razreda

Vinko Blatnik

Glavno delo pariške komune — v polnem smislu besede proletarske socialistične revolucije — je bilo predaja tovarn in delavnic v upravljanje delovnim kolektivom s posebnim dekretom 16. aprila 1871, kar je pomenilo začetek ukinjanja izkoriščanja človeka po človeku. Ko Marx v svojem delu »Državljska vojna v Franciji« analizira vlogo komune pri osvobajanju delavskega razreda, poudarja, da delavski razred ve, da bo moral skozi različne stopnje razrednega boja, da bi si izvojeval ekonomsko osvoboditev, nato pa dodaja: »...toda delavski razred hkrati tudi ve, da lahko velike korake na tej poti takoj doseže s pomočjo komunalne oblike politične organizacije in da je zanj napočil čas, da začne to gibanje v svojem lastnem interesu in v interesu človečanstva.« Proletariat je zavestno uporabljal komunalno obliko svoje politične oblasti za uveljavitev glavnega pogoja pri svojem ekonomskem osvobajanju: zasekal je v buržoazne lastniške odnose, razlástil razlaševalca. Komuna je »hotela ukiniti tisto razredno lastnino, ki spreminja delo mnogih v bogastvo peščice.« V dekretu komune, ki ga je izdala 16. aprila, ni bilo o tej nameri nikakršnega dvomja ali nejasnosti. V dekretu je povsem jasno rečeno, da bodo delavnice pognale »kooperativne skupnosti delavcev«, in to ne začasno. Še manj pa je komuna nameravala te delavnice vrniti lastnikom, marveč je takoj odločila, da jih »v celoti odstopa delavskim društvom«. Še bolj jasno se družbena lastnina in družbeno upravljanje izraža kot cilj najnaprednejšega dela pariškega proletariata v zahtevah sindikata mehanikov na seji 23. aprila s gesli: »Ukiniti eksploatacijo človeka po človeku kot posebno obliko suženjstva!« in »Organizirati delo prek solidarnih združenj s kolektivnim neodtujljivim kapitalom!« Zahteva po spreminjanju privatnega kapitala v neodtujljivo lastnino, ki naj jo upravlja delavska asociacija, pa ne pomeni ničesar drugega kot zahtevo po odstranitvi posredništva med proizvajalci in sredstvi za proizvodnjo z namenom, da bi se uveljavilo upravljanje s stvarmi, ne z ljudmi. Prvič v zgodovini so to zahtevo uresničili v praksi delavci delavnice za popravilo orožja v Louvru, ki so na osnovi omenjenega dekreta izbrali delavski svet ter sprejeli tudi statut o njegovem delu. Za razvoj teoretskih programov proletarskega gibanja so v tem statutu posebno pomembni členi, ki govorijo o volitvah in zamenljivosti v vsa-

kem času vseh delegatov kolektiva ter šefov delovnih skupin, 12. člen, ki zadeva javnost dela delavskega sveta, in 8. člen, ki govori o obnavljanju delegatov na vsakih 15 dni. Pobuda pariških delavcev o rotaciji se je po prihodu delavskega razreda na oblast v praksi graditve socializma izkazala kot upravičen ukrep v boju proti razraščanju birokratizma in drugim negativnim pojavom.

Razen s predajo opuščeni in zaprtih delavnic delovnim kolektivom je komuna izrazila svoj socialistični značaj še z vrsto socialno-ekonomskih ukrepov, s katerimi je zaščitila delavske interese, pa tudi interese svojega zaveznika — drobne buržoazije. Tako je prepovedala nočno delo pekov, zaprla zastavljavnice in odločila, da je treba zastavljene predmete brezplačno vrniti njihovim lastnikom, če njihova vrednost ni večja od 20 frankov, ukinila je globe, kazni, odbitke od plač, ki so jih izrekli delodajalci, sklenila je odgoditi plačevanje dolgov (ta ukrep je še bolj utrdil zavezništvo med proletariatom in srednjimi sloji), prepovedala povečanje stanarin, sprejemala ukrepe, da bi vsakemu zagotovila delo, odobrvala pokojnino nepreskrbeljenim otrokom, vdovam in roditeljem padlih gardistov itd. Vsi ti ukrepi so bili v nasprotju z buržoazno — lastniškim pravom, spodkopavali so ekonomske temelje razredne vladavine. Zaradi kratkega časa in težkih pogojev, v katerih je komuna delala in živela, lahko, razumljivo, ti ukrepi označujejo samo smer, po kateri je treba razvijati oblast ljudstva z udeležbo ljudstva. Kot je kasneje pokazala zgodovina — edino pravilno smer!

Vso oblast ljudstvu!

Čeprav označujejo pomen pariške komune za nadaljnji razvoj in proučevanje teoretskih problemov delavskega gibanja predvsem njena dela — politični in ekonomski ukrepi, ki so glavni predmet naše obravnave, ki pa jih zaradi odmerjenega prostora ne moremo obravnavati — kaže vendarle s poudarjanjem novega v novem tipu države, in z analiziranjem vzrokov njenega zloma opozoriti še na nekaj dejstev, da bi vsebino komune v celoti razumeli. Bistvena novost v komuni so bile v praksi prvič uporabljene oblike upravljanja. Komuna je z vpeljavo samoupravljanja prenašala vrsto funkcij, ki so bile dotlej v izključni pristojnosti centralne ob-

lasti, na delovno ljudstvo ter s tem uveljavila nove oblike upravljanja v štirih najpomembnejših področjih družbenega življenja: v teritorialnih delih Pariza, v gospodarskih organizacijah, v kulturno-znanstvenih in prosvetnih ustanovah ter v vseh rodovih vojske.

Pariške sekcije internacionale v razglasu o komunalni samoupravi, s katerim so se 26. marca obrnile na delavce, ne pričakujejo od komunalne samouprave samo rešitev za vrsto administrativnih ali ekonomskih problemov, marveč vrednotijo samoupravo kot proces družbenega osvobajanja delovnih ljudi. Uresničevanje tega načela, s pomočjo katerega je komuna uveljavljala upravljanje državljanov v vseh organih oblasti in na drugih področjih družbenega življenja, je omogočilo delovnim ljudem samoiniciativno uveljavljanje in zavestno delovanje pri uresničevanju skupnih nalog. Lep primer te samoiniciativnosti je že prvi akt delovnega kolektiva, pravilnik delovnega kolektiva delavnice za popravilo orožja v Louvru, ki vsebuje praktičen napotek, kakšna naj bo vloga delegata pri komuni ter kako urejati — razen samoupravnih odnosov v podjetju — tudi odnose s komuno, s prebivalci lokalne skupnosti itd., kar je tudi še danes eno od glavnih teoretskih in praktičnih vprašanj v vseh deželah, ki gradijo socializem.

Revolucionarna iniciativa pri iskanju novih oblik družbene ureditve se je še posebno izrazila v delu številnih sekcij internacionale in klubov pariških delavcev, ki so vedno našli najboljše rešitve za zaščito svojih razrednih interesov, saj so kot klubi volilcev, oblikovalci javnega mnenja, »družbeni barometer« odločno zavračali načrte za rešitev ekonomskih vprašanj v duhu prudonističnega učenja. To je bil neovrgljiv dokaz, da revolucionarni instinkt lahko preseže idejno nezrelost družbe in časa ter najde najboljše rešitve bistvenih vprašanj revolucionarne prakse.

Pomen pariške komune ni samo v tem, da je našla novo obliko državne ureditve ter utrla poti za razvoj komunalne samouprave, da je ustvarila nove oblike organizacije življenja in upravljanja v družbi; z vrsto političnih ukrepov ter z delovno atmosfero je vplivala tudi na spremembo medsebojnih človeških odnosov. Da bi odpravila duhovno tiranstvo, je ločila cerkev od države ter nacionalizirala cerkveno lastnino, v šolah pa organizirala

pouk na načelih resnice, znanosti in morale. Komunarji so se odlikovali tudi s spoštovanjem preteklosti, saj so posvečali posebno skrb ohranitvi in razvoju muzejev, knjižnic, gledališč, in s svojimi moralnimi pogledi — nastopili so proti kičenju vojaških starešin s čini, kakor tudi s svojo skromnostjo in samoodpovedovanjem, ki je vključevalo tudi ukinjanje lastnih privilegijev. Komuna je imela prav zaradi svoje humanosti neodločno stališče do Versajcev, razrednih sovražnikov, ker je vedela, da se njihova moč opira predvsem na francoskega kmeta, ki ima v bistvu iste razredne interese kot francoski proletariat. To stališče pa je bilo eno glavnih vzrokov za zlom komune.

Prevelika prizanesljivost do razrednih sovražnikov

Napake pariške komune se v delih Marxa, Engelsa in Lenina ne pojavljajo kot očitki komuni — ki ni zmagala predvsem zaradi nizke stopnje družbenega razvoja — marveč kot dragocena izkušnja za razvoj delavskega gibanja. Največja napaka komune je bilo njeno prudonistično stališče do francoske banke. Komunarji s pomočjo banke niso izvršili pritiska na francosko buržoazijo in versajsko vlado, marveč so banki zaradi slabe kontrole celo dovolili financiranje kontrarevolucije. Druge napake komune so revolucionarno-vojaške narave: centralni komite nacionalne garde se ni vedel kot vodstvo revolucije, marveč je prezgodaj odstopil oblast mestni komuni, številnemu volilnemu telesu in zaradi tega neprimernemu za poveljevanje v trenutkih odločilnega boja; oboroženi narod ni šel na Versaj v dneh po 18. marcu, ko so Versajci odstopali; komuna ni dovolj energično uporabljala svoje oborožene sile za udušitev odpora izkoriščevalcev, ker ni v celoti razumela vse globine in usodnosti svojih del ter mrznje, ki so jo izzvala, marveč je — ob preuranjenem občutku moči — dovolila sovržniku, da jo špijonira ter v samem Parizu širi protirevolucionarno propagando, organizira sabotaže in izdajo. Razen tega komuni zaradi obkolitve Pariza s Prusi in Versajci ni uspelo organizirati zveze z notranjščino Francije, z revolucionarnim vrenjem v drugih mestih ter z neosveščenimi vami.

(Se nadaljuje)

ZALOŽBA **DE** DRUŽBOSLOVNA ZBIRKA:

PRAVKAR IZŠLO!

Stanko Ilič:

PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU

Humanizacija delovnega okolja

Knjiga je namenjena vsem, ki se ukvarjajo z informiranjem v organizacijah združenega dela, pa tudi sociologom, psihologom dela, članom organov upravljanja in poslovnih organov, družbenopolitičnim delavcem in drugim pri njihovem delu.

Cena 250.— din

Dr. Ana Krajnc:

METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Andragoška didaktika

Prvo celovito delo o metodah izobraževanja odraslih v slovenščini. Knjiga je namenjena usposabljanju vseh, ki so tako ali drugače povezani z izobraževanjem odraslih, predvsem pa delavskim univerzam, izobraževalnim centrom v OZD, učiteljem, profesorjem, študentom pedagogike itd.

Cena 260.— din

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

... izvodov knjige **PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU**
 ... izvodov knjige **METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH**
 ... izvodov knjige **POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA**

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig. Knjige pošljite na naslov:

(naziv OZD, TOZD ...)

(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne: ..... (ime in priimek podpisnika)

Žig

(podpis naročnika)

DE

PRAVKAR IZŠLO!

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je izšla nova knjiga:

Dr. Vladimir Štambuk:

KIBERNETIKA

Možnosti in stvarnost

Knjiga vas želi seznaniti s temelji kibernetike in opozoriti predvsem na nujnost kritičnega odnosa marksizma do kibernetike, kar pravzaprav pomeni, da moramo znova razmisliti o vseh prednostih pa tudi o vseh pomanjkljivostih kibernetike kot discipline, karar jo uporabljamo pri proučevanju družbe.

CENA: 250 din.

Knjigo lahko naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo ... izvod(ov) knjige KIBERNETIKA

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

(ulica, poštna št. kraj)

Naročeno, dne: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

...Žig

(podpis naročnika)

Bogdan Kavčič in Ivan Svetlik:

POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA

Delo, ki celovito obravnava problematiko in organiziranost združenega dela kot tudi dela na področjih, kjer so sredstva za delo v zasebni lasti. Priporočamo ga predvsem študentom za študij sociologije dela, teorije organizacij in podobnih predmetov v programih visokošolskih organizacij; v pomoč pa bo tudi tistim, ki se v organizacijah združenega dela ukvarjajo z organizacijo dela in z upravljanjem.

Cena 360.— din

Kozerija

Humoreska

Življenje je tombola

Jože Olaj

Enciklopedije in leksikoni so pri obravnavanju tombole zvečine nadvse zanikrni. Ali jo preprosto kar zamolčijo, kakor da nikoli ne bi niti obstajala, ali pa se je znebijo z enim samim stavkom, v katerem jo opredelijo kot obliko iger na srečo, katere ime da je italijanskega izvora.

Zato se v pričujočem spisu ne moremo opreti na ustrezne znanstveno preverjene zgodovinske podatke o pojavu, ki sicer privlači neznansko množice delavcev, delovnih ljudi in občanov ter otrok. Vse opredelitve tega pojava so zato tukaj izmišljene in so tedaj avtorske ter velja zanje copyright, torej jih nihče ne sme ne prepisati ne ponatisniti brez dovoljenja, kot se sicer rado dogaja pri nas ali pri člankih ali pri pesmih, humoreskah in drugih umetniških ter drugih polumetniških zgodbah.

Tombola je, če dodobra premislimo, resda nekakšna igra na srečo. Vendar ne čisto navadna, marveč množična. Pri njej ne gre le za to, da vnaprej veš, kaj lahko (v najboljšem primeru) dobiš, marveč tisto lahko vnaprej tudi vidiš. V tem se razlikuje od loterije, pri kateri ti vnaprej obljublajo (spet v najboljšem primeru) petdeset milijonov starih dinarjev (ali o praznikih še več), vendar teh milijonov ne razkazujejo po izloženih oknih.

(Očitno tega ne počnejo zato, da taistih milijonov kakšna skupina »umetnikov« ne bi pospravila v svoj žep že pred žrebanjem).

Na tomboli pa ne vidiš samo tiste stega, kar boš lahko dobil (oziroma kar bo dobil nekdo drugi), marveč tudi veliko znancev in drugih potrošnikov, s katerimi se srečuješ v gneči pred stojnicami s

klobasami, pivom, vinom, sladoledom in kar je še tovrstnih dobrin, s katerimi se da dobro zaslužiti, kadar se zbere velika množica ljudi.

In seveda, tombola se dogaja takrat, ko je vročina in ljudje veliko popijejo. Doslej smo na Slovenskem doživeli že veliko »naj-« tombol, od najstarejše do največje, od avtomobilske do kdove kakšne, še nikoli pa ni bilo niti zimske tombole niti tombole na Triglavu, čeprav je ondi včasih še huje kot na tomboli — več ljudi in nabasanih pa več smeti.

Tombola je tedaj, če jo natančneje opredelimo, igra na srečo, pri kateri srečniki dobijo kakšen avtomobil, moped, torbico, buteljko vina ali kranjsko plačajo, nesrečniki pa nič, če zamolčimo mačka, ker gredo na tombolo tako ali tako predvsem zato, da najdejo pravo družčino in se z njo dodobra zapijejo.

Tombola je tedaj predvsem ljudsko slavlje.

Najbolj zato spominja na nekatere tovrstne prireditve v našem ozdu, v »Kahloimpeksu«, čeprav z vsemi ni čisto »na gliho«.

Spominja nekoliko na večje obletnice ustanovitve našega ozda, na katerih smo se zbrali domala vsi in na katerih so nekateri dobili (namesto tombole) zlate in srebrne ure, vsi skupaj pa dobro jedačo in pijačo. Resda pa to ni bila prava tombola, ker se je že vnaprej vedelo, kdo bo kaj dobil in kaj bomo (zastonj) dobili vsi (jedačo in pijačo namreč). Na tombolo pa je spominjalo to srečanje zaradi svoje množičnosti in zaradi tega, ker smo se tudi tu nazadnje stepili.

Na tombolo pa po svoje spominjajo tudi kupčije, ki jih naš »Kahloimpeks« sklepa z velikimi dobavitelji in kupci. Takrat je tudi pri nas zelo živahno. Naše delegacije odhajajo h kupcem, njihove prihajajo k nam, veliko se poje in popije — tisto, zaradi česar se vse to dogaja, kupčija namreč, pa je zmerom velika

tombola: ali se posreči, ali pa imamo »mačka«.

Tombola je zato zelo širok pojem, o katerem bi veljalo zapisati kaj več besed, kot jih po navadi zapišemo.

Tombola je na sploh zelo razširjen pojav. Pojav, ki ga ne srečujemo samo na tistih travnikih, ki jih pomendrajajo, zasvinjajo in nasploh uničijo takrat, kadar katero gasilsko, nogometno ali podobno društvo nima dovolj denarja in ga hoče dobiti tako, da organizira tombolo, marveč tudi marsikje drugje v življenju.

Tombola je v bistvu to, da želiš z malo truda — ob dobri jedači in pijači — priti do velikih dobrin, to pa marsikdo skuša doseči iz dneva v dan...

Lahko tebi, ki si hodil v šole

Borivoj Repe

Na tovarniškem dvorišču sem srečal starega sošolca iz osemletke. Nisva se videla že lep čas.

»Kako si kaj?« me je vprašal.

»Gre nekako, saj veš, služba, družina, skrbi...«

»Lahko tebi, ti si hodil v šole, kaj bi pa jaz, saj se spominjaš, takoj po osemletki sem moral v uk.«

»Tako hudo pa že ne bo, pravi-jo, da si se kar dobro znašel v življenju.«

»Vi, ki ste hodili v šole, se sedaj ponašate z lepimi službami, uglednimi položaji, jaz pa garam cele dneve in noči.«

»Ne bodi no neumen, slišal sem, da si kooperant našega podjetja za polizdelke in da dobro služiš.«

»Že, pa kaj bi to! Lahko je tebi, ki si hodil v šole.«

Poslovala sva se, odšel je z otožnimi očmi. Revček, sem si mislil, ki ni hodil v šole.

Še enkrat sem pogledal za njim, ali se bo odpeljal s tistim zarjavlim fičkom ali s stolčeno mercedesa in se odpeljal, še vedno strt, ker ni hodil v šole.

Nekaj dni zatem sem srečal drugega znanca. Vidiva se vsakih

nekaj let. Tudi ta ni imel sreče, da bi hodil v šole.

»Kako si?« me je vprašal.

»Gre, pa ti?«

»Oh, skrbi. Sedaj sem postal vodja obrata.«

»Pa drugače?«

»Le kaj bi jaz, brez šol?« Vsa vrata so mi zaprta, dosegel sem največ, kar sem mogel. Lahko tebi, ki si hodil v šole.«

»Kako živiš?«

»Garam, hišico si gradim.«

»Potem pa imaš gotovo denarne probleme, hiša vendar veliko stane.«

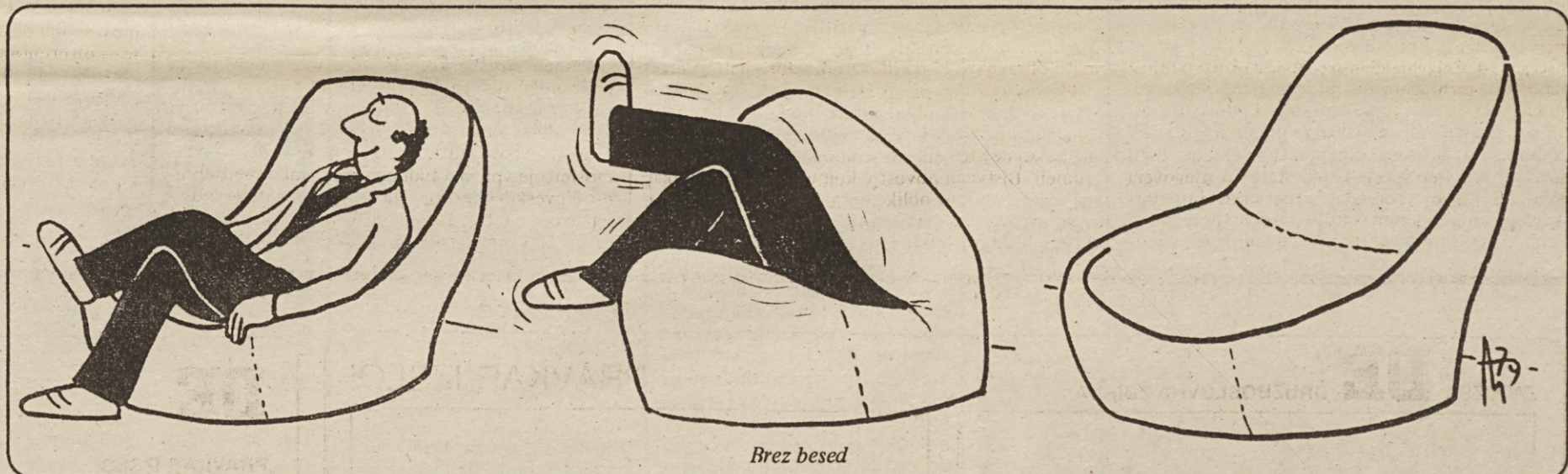
»Kje neki, popoldne fušam, zaslužim, kolikor potrebujem, več hišica ti pobere sleherni prosti trenutek.«

»Kakšna pa bo ta tvoja hišica?«

»Kakim 250 kvadratnih metrov stanovanjske površine bo imela.«

Poslovala sva se. Ob slovesu mi je še rekel sila otožno:

»Lahko tebi, ki si hodil v šole.« Sedaj se že nekaj dni sprašujem, ali mi je res tako strašno lahko, zakaj naj bi mi bilo tako hudičevo lahko in: ali sta moja znanca mislila resno ali pa sta me imela za norca?

Brez besed

Nagradna križanka št. 34

Rešitve pošljite do 19. septembra 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST LJUBLJANA, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 34. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 32

Kitara, kontinuiteta, Adamit, elektromotor, Loren, brigada, erika, elan, Drakon, VL, Ikar, Mun, Malavi, Ios, Eva, Ettal, ča, Ant, Cavtat, grelec, naočarka, dilema, Ero, Marko, MO, Ajaja, kras, sinopsis, Na, AN, past, krom, akt.

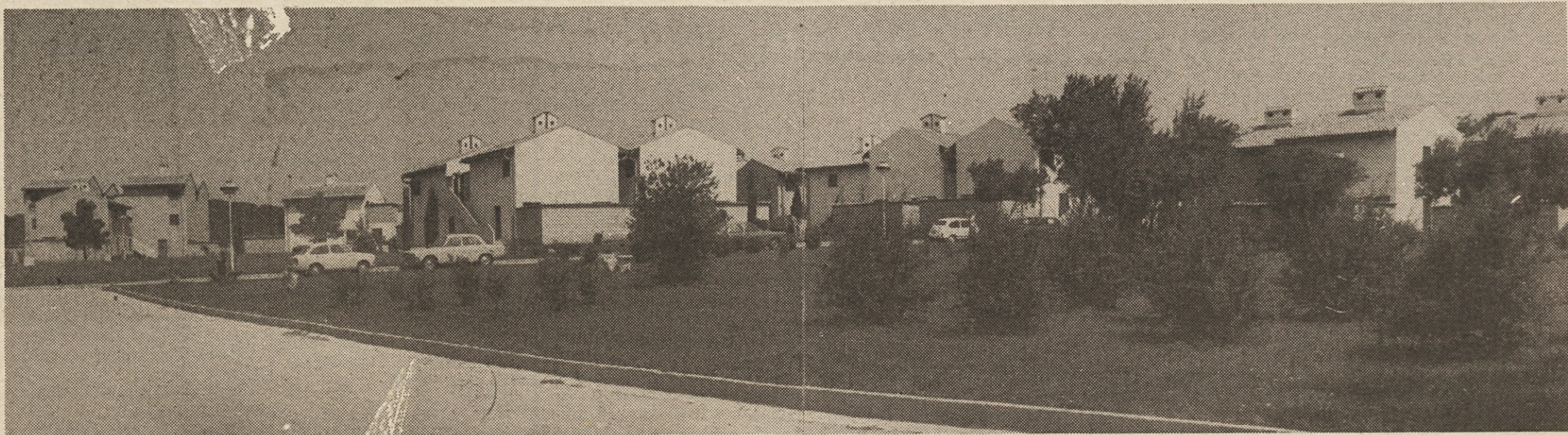
Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 32

1. nagrada 200 din: Franc Mavrič, 64220 Škofja Loka, Partizanska 40;
2. nagrada 150 din: Vilma Kladnik, 68290 Sevnica, Trg svobode 31;
3. nagrada 100 din: Jože Delopst, 63320 Velenje, Faitova 2. Nagrade bomo poslali po pošti.

SESTAVIL R. N.	OTROŠKA IGRAČKA, MOZAIČEK, KI CVILI	MESTO V PODRAVINJI, OB VZNOŽJU BILOGORE	MUSLIM. MOŠ. IME	PISATELJ SVETINA	JOZE SMIT	PIVSKI VZKLIK -NA DUŠEK-	SPREMINJANJE, MENJANJE, NIHANJE	JANKO KERSNIK	DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE	PREISKOVALNE PALICE	BELGIJSKI SLIKAR (JAMES)	OTOK PRED ZAHODNO OBALO SUMATRE	IVAN KOVAČIČ	HRVAŠKA FILMSKA IGRAČKA (BOŽIDARKA)	PISATELJ FLEMING	PREBIVALEC NOVEGA SVETA	RIMSKI ZGODOVINAR (-ANALI-)	
DELO IVANA TAVČARJA																		
DELO IVANA TAVČARJA														STIK ROKE S TRUPOM				
PERZJA					SMILJAN ROZMAN			IT. POROČEVALSKA AGENCIJA					ČRN KONJ					
KOSMATO SUKNO ZA ŠPORTNE OBLEKE							IZVRŠNI SVET		OBRADOVIČ								AVTOMOB. OZNAKA REKE	
ILKA VASTE			LJUBEZ PESNIK	SPECIALIST ZA UŠESNE BOLEZNI	MOŠ. IME								ČEŠKI PEVEC (KAREL)				IVO TIJARDOVIČ	
TISOČ MILIJONOV										SARAJL-SKA TOVARNA		ČIMOSOV AVTO					DOMAČA PERNATA ZIVAL	
TUJE ŽEN. IME								ČEŠKI VER. REFORMATOR (JAN)					LARS ONSAGER		POPRAVLJALEC UR			
KRAJ V POLJANSKI DOLINI S TOVARNO ČEVLJEV					MARIB. SOFRANISTKA			STARI OCE										
MESTO V ŠPANJI, OB REKI GENIL																	PREBIVALEC IGA	
SUROVINA ZA IZDELAVO ČOKOLADE							SUŠICA											
							THOMAS ALVA ...											HRVAŠKI NOVINAR (ZVONKO)

Na obisku v letovišču Počitniške skupnosti Murska Sobota v Rovinju

Mika vne počitnice za sleherni žep

Med tistimi redkimi v Sloveniji, ki so se že pred leti odločili za sodelovanje in skupno gradnjo počitniških zmožljivosti za svoje delavce, so vsekakor murskosoboški kolektivi. Ustanovili so svojo počitniško skupnost in si z združenimi sredstvi zgradili kak kilometer, severno od Rovinja prelepo počitniško naselje. Zelo hitro so se sporazumeli z občinskimi močmi in tamkajšnjimi urbanisti, saj se niso pogovarjali le o desetih ali dvajsetih ležiščih, temveč o razmeroma velikem in zaključenem naselju individualnih počitniških hišic. Težav z lokacijo ni bilo. Predstavniki počitniške skupnosti so se namreč odločili za zelo solidno klasično gradnjo z vsem potrebnim udobjem in seveda tudi z vso potrebno infrastrukturo. Zato so danes veseli tega letovišča tako lastniki, teh je blizu štirideset,

med glavnimi so Mura, INA Lendava, Pomurka in Radenska, kot tudi Rovinjčani. Ponosni so, da stoji na njihovih tleh zares urejeno počitniško naselje za delovne ljudi, ki šteje med najlepše pri nas in tako iz leta v leto bolj potrjujejo, da je edini izhod našega »delavskega turizma« povezovalje, sodelovanje in skupno iskanje najboljših rešitev.

Lani zasedenih 74 dni!

»Ko smo začeli z gradnjo našega počitniškega naselja, smo izračunali, da nas bo veljalo ležišče petdeset do šestdeset tisočakov...«, pripoveduje Judita Fürst, tajnica počitniške skupnosti in ob enem upravnica naselja. »To se je takrat zdelo nekaterim preveč, zato se niso odločili za sodelovanje. Danes seveda

mnogi obžalujejo to svojo odločitev, saj vidijo, da so se ušeli. Kar je bilo pred petimi leti navidez drago, je danes že zelo poceni. Še nameravamo graditi, toda tokrat nas bo veljalo ležišče že blizu 200 novih tisočakov, ali tri do štirikrat več, kot nas je veljalo pred leti...«

Zaključeno letovišče počitniške skupnosti Murska Sobota ima danes 210 ločenih stanovanj, vsako pa ima dve, tri, štiri ali pet postelj. Vsa stanovanja imajo svoj kuhinjski kot z vso potrebno opremo za pripravljanje obrokov, hladilnik, toplo vodo v kuhinji in v kopalnici in sploh vse potrebno udobje, ki si ga človek želi na letnem dopustu. Vsako stanovanje ima tudi svojo verando ali svoj vrt, kjer je človek zares sam svoj gospod.

»Sistem gradnje je večini letoviščarjev zelo všeč...«, nadaljuje Judita Fürst. »Ima veliko prednosti pred klasičnimi počitniškimi domovi, kjer je vse tako utesnjeno in kjer ljudje pogrešajo domačnost. Zato je povpraševanje po zmožljivostih v našem naselju razumljivo večje od ponudbe, posebno v glavni počitniški sezoni. Lani smo imeli zasedenih kar 74 dni, to je odličen popreček! Sicer pa služe naše naselje od prve tretjine junija pa do sredine septembra. Prej in kasneje za letovanje ni pravega zanimanja...«

Samo dva redna uslužbenca!

Dvesto deset stanovanj v počitniškem naselju Murske Sobotne ima 620 ležišč, hkrati pa je tu prespalo tudi že po sedemsto ljudi in več, so mi povedali v Rovinju. Kljub temu pa ima počitniška skupnost stalno zaposlena le dva delavca: Judito Fürst in hišnika Marjana Grilja, ki mu v teh

Judita Fürst

poletnih mesecih honorarno pomaga še Franc Belinger. S tem pa smo povedali skoraj vse o ekonomičnosti poslovanja naselja.

»Tudi cene so dostopne vsem, tudi tistim z nizkimi osebnimi dohodki...«, ugotavljajo ljudje,

ki hodijo sem na letni oddih. »Člani skupnosti moramo odšteti za ležišče le 40 dinarjev na dan, kar je seveda ceneje kot kjerkoli drugje. Kuhamo si sami, po svojem okusu in, razumljivo, takrat, ko smo lačni...«

Upravnica Judita je ob enem tudi receptorka, oddaja in prinaša pošto, prodaja revije in časopise, skratka, poprime povsod,

Marjan Grilj

kjer je potrebno. Podobno je tudi z Marjanom Griljem, ki je tudi pripravljen postoriti to in ono ob katerikoli uri. Zato je 600 ali 700 ljudi tudi vedno zadovoljnih, čeprav zanje skrbita le Judita, Marjan in v teh najhujših mesecih še njegov pomočnik Franc.

Dobro poskrbljeno tudi za rekreacijo

Sodeč po izjavah ljudi, ki tu preživljajo počitnice, so z udobjem, ki jim ga nudi počitniško naselje, zelo zadovoljni. Najbližja trgovina je oddaljena komaj 300 metrov, prav toliko je do morja, ki ima te dni še vedno dobrih 23 stopinj. Na obali je tudi veliko igrišč, dobro založeni bifeji z žari, igrišče za najmlajše in še marsikaj, kar šteje k sodobni turistični ponudbi.

»Se pa seveda najdejo, tudi taki, ki niso zadovoljni...«, pravi Marjan Grilj. »Nekaterim je morje predaleč, drugi niso zadovoljni s trgovino, tretji se spet pritožujejo nad tretjim. Je že tako, so ljudje, ki nikoli in z ničimer niso zadovoljni, ki vedno in povsod tečnarijo. Pa ti seveda ne morejo biti merilo...«

Ne glede na pripombe posameznikov pa velika večina priznava, da je počitniška skupnost Murska Sobota upravičila svoj obstoj in celo preseгла pričakovanja. Zato tudi vse več pobud, da bi s prispevki organizacij združenega dela zgradili še eno naselje atrijskih hišic. Člani skupnosti imajo v mislih novo lokacijo v bližini Novigrada, vsekakor pa bodo piskali prostor za novo naselje še do konca letošnjega leta.

Tekst in fotografije: Andrej Ulaga

Stanovanja v hišicah nudijo vse udobje, ki si ga želi družina na počitnicah.

Glosa

Parni in politika

Kuli

Kdo bi si mislil, da bodo parni in neparni dnevi pustili za seboj toliko posledic. O njih — gospodarske narave — smo se lahko vnovič prepričali pred dnevi, ko nam je ljubljanska televizija sporočila ugotovitev izvršnega sveta skupščine Srbije, da se poraba goriva v tej republiki ni prav nič zmanjšala.

No, nič ne de. Posledice so lahko tudi drugačne. Denimo, politične. Da, prav ste prebrali politične. Pa ja politika izhaja iz gospodarstva, mar ne. Tako so nas vsaj učili. Da so imeli učitelji

prav, potrjujejo parni in neparni. Sem zadnjič stopil na delavski avtobus v Novem mestu in na njem srečal znanca, ki ga še nikdar nisem videl, da bi se peljal z delavskim avtobusom. Znanec je namreč pomemben delegat v zboru združenega dela. Na delo se že dolga leta vozi z osebnim avtom.

Pozabil sem, da je torek pa sem tjavdan bleknil: »Kaj pa ti na avtobusu, Francelj?«

»I, kaj sprašuješ. Saj veš, danes smo parni...«

»Mora pa biti težko to zate, ko si se že čisto odvadil?«

»No, ja, sila kola lomi, v službo je pač treba. Sicer pa te omejitve za moje delo niti niso tako slaba reč.«

»A?« sem zazijal od začudenja.

»Res, ne boš verjel, toda povem ti, da na avtobusu in bifeju na postaji zvem marsikaj, kar se mi prej še sanjalo ni. Prvič, z ljudmi sem se spet začel pozdravljati, tega sem se že čisto odvadil. Drugič, povedo mi, kaj jih žuli, kakšne so njihove potre-

be... Za mnoge od teh reči ni časa na sestankih, so pa za »bazo« velikega pomena. Asfalt, telefon, vodovod, otroško varstvo in vrag sigavedi kaj še... Sem že par stvari sprožil na zboru,« je obrazložil svoj delegatski vir informacij Francelj.

»Torej bi bilo zate kot tudi za vse delegate koristno, če bi se vsak dan vozili na delo z delavskim?«

»O, tega pa nisem rekel. En dan je čisto zadosti.«

No ja, bolje nekaj kot nič, pravi ljudski rek...